

Perspektiver på udeskole- didaktik og lærerens arbejde med udeskole

Karen Barfod har i sit ph.d.-projekt undersøgt lærernes arbejde med udeskole. Dels gennem analyser af udeskoles didaktiske grundlag, med udgangspunkt i spændingsfeltet mellem Arne N. Jordets arbejde og en uddannelsesdiskurs, der tillægger effektmål af skolen stor betydning og dels gennem empiriske analyser.

Den didaktiske analyse placerer udeskole i en kritisk position, hvor en uddannelsesdiskurs med fokus på testbare mål udfordres eller balanceres ved at give den almene dannelse mere plads. Udeskole synes ikke at være en modbevægelse, men en balanceklods, i samtidens uddannelseslandskab.

Deltagerne i den empiriske del var erfarne udeskolelærere, der underviste på mellemtrinnet. Gennem interviews og observationer af undervisningen tegnede der sig et billede af en alsidig og meget varieret praksis, hvor lærerne arbejdede med brede uddannelsesmål, der rakte ud over, hvad der almindeligvis testes for i folkeskolen. En tværgående, tematisk analyse af interviewene viste, at lærerne følte, at udeskole gav dem mulighed for at udfolde deres lærerkompetence men samtidigt var en stor og ofte ensom arbejdsbyrde. En arbejdsbyrde, der var umagen værd at påtage sig, idet undervisningen kom til at omfatte både den målstyrede del og en mere dannelsesmæssig kvalifikation, der var i overensstemmelse med lærernes værdier.

Arbejdet med analysen af praksisobservationer hos fem erfarne lærere peger i retning af, at udeskolepraksis hos disse fem lærere inddrager undersøgelsesbaserede arbejdsformer i matematik og natur/teknologi for eleverne. Men undervisningen indeholder også flere elementer af mere lukkede aktiviteter med fokus på at træne opgavetyper eller færdigheder. Der er således tilsyneladende ikke alene tale om problembaserede, sanselige og legende tilgange til undervisning i udeskole.

Yderligere analyser kunne sammenligne praksisformer ude og inde. Et arbejde med konversationsanalyse af undervisningen kunne være interessant for at komme endnu tættere på, hvad der er udeskoleundervisningens særegenhed.

Fortsat fra forsiden

Ved en tilfældighed blev den nye skolereform igangsat samtidig med starten på TEACHOUT-projektet i 2014, hvilket betød, at betingelserne for at sammenligne effekten af klasser, der modtog udeskoleundervisning med klasser, der ikke gjorde det i 2014-2015, blev påvirket.

28 udeskoleklasser, som opfyldte kriterierne for deltagelse i projektet, forventedes at bruge mindst 5 timer om ugen på udeskole – enten som en hel dag eller som to halve dage. I alt 20 sammenligningsklasser (parallelklasser) deltog i TEACHOUT-projektet, som blev meto-disk udfordret, idet reformen kræver 45 minutters fysisk daglig aktivitet. En interessant problemstilling var derfor, om der var lærere i sammenligningsklasserne, der grundet reformkrav valgte at arbejde regelmæssigt med udeskole og dermed ændre sammenligningsgrundlaget til elever med lidt versus en del udeskole?

Både udeskole- og sammenligningsklasser blev fulgt og testet på samme måde gennem skoleåret.

TEACHOUT-forskningsprojektet er blevet gennemført i partnerskab mellem

- Institut for Idræt og Ernæring, Københavns Universitet
- Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet
- Steno Health Promotion Research, Steno Diabetes Center Copenhagen, Region Hovedstaden
- VIA University College, Århus Universitet

TEACHOUT modtog en bevilling på kr. 6,78 mio. fra TrygFonden til gennemførelse af forskningsprojektet. I gennem forskningsperioden er der bl.a. blevet arrangeret en række udeskoleseminarer, hvor alle med interesse for udeskole har kunnet deltage. Indholdet fra oplæggene kan læses på TEACHOUT-projektets hjemmeside www.teachout.ku.dk.

TEACHOUT

TrygFondens udeskole- forskningsprojekt 2013-2017

TrygFondens udeskole-forskningsprojekt har som mål, at opnå viden om styrker og svagheder ved at praktisere udeskole. Det vigtigste forskningsspørgsmål har været at undersøge "I hvilken grad denne pædagogiske praksis påvirker elevers fysiske aktivitet, akademisk læring, social interaktion og holdninger til skolelivet i almindelighed?", dvs. undersøge effekten af udeskole på 3-6. klassetrin i perioden fra august 2014 til juni 2015. Indledningsvis blev der ansat tre ph.d.-studerende på TEACHOUT projektmidler med særligt fokus på elevernes fysiske aktivitetsniveau, læring, motivation og sociale relationer. Efterfølgende blev yderligere en ph.d. knyttet til TEACHOUT-projektet med fokus på udeskolelærerens rolle, og endelig har to ph.d.'ere sideløbende forsket i henholdsvis evalueringsprocessen i udeskole samt i natur og byrums påvirkning af børns kognitive funktioner med ADHD.

Denne folder giver et kortfattet indblik i de fire TEACHOUT ph.d.'eres foreløbige forskningsresultater og under den nationale udeskolekonference vil det være muligt også at følge to af eftermiddagens i alt seks ph.d.-workshops.

Undervisning i udeskole øger især drenges fysiske aktivitet

Mikkel Bo Schneller har i sit ph.d.-projekt undersøgt 16 udeskoleklasser i årgangene 3.- 6. klasse. Hver klasse blev parret med en parallelklasse i samme årgang og på samme skole. Den ene klasse skulle på udvalgte dage have udeskoleundervisning, mens parallelklassen skulle fortsætte undervisningen som normalt. Undervejs blev deres fysiske aktivitet målt. Den fysiske aktivitet blev målt ved hjælp af en bevægelsessensor kaldet et accelerometer, der blev fastgjort på huden med tape. Vi havde i projektet stor succes med at udvikle en ny metode hertil, som betød, at vi fik døgnmålinger af fysisk aktivitet med meget høj kvalitet for mange børn i den uge, som måleperioden varede. I alt 361 børn fik målt deres fysiske aktivitet i en sammenhængende uge, på dage med udeskole, dage med idrætsundervisning, dage uden udeskole og idrætsundervisning samt weekender.

Udeskoleaktiviteter medførte mere fysisk aktivitet for eleverne sammenlignet med en almindelig undervisningsdag på skolen (uden idræt). For drengenes vedkommende var aktiviteten af moderat til hård fysisk markant højere sammenlignet med sammenligningsklasserne, dvs. 20 minutter dagligt målt over døgnets 24 timer og 7 hele dage. For pigernes vedkommende blev der ikke fundet nogen forskel, hvad angår moderat til hård fysisk aktivitet set over en hel uge, men sammenlignes udeskoledagene med en almindelig undervisningsdag, blev der fundet en signifikant stigning af let fysisk aktivitet.

Fremover kommer Mikkel i en PostDoc-stilling til at udarbejde analyser, der kombinerer data indsamlet på læring, trivsel, motivation og fysisk aktivitet samt eksempelvis hvilken betydning valg af undervisningssted har for fysisk aktivitet (undervisning i grønne områder sammenlignet med kulturinstitutioner).

Effekten af udeskole på elevernes trivsel, sociale relationer og skolemotivation

Mads Bølling har i sit ph.d.-projekt undersøgt, hvilken effekt regelmæssig udeskole har på elevers generelle psykosociale trivsel, venskabsrelationer i klassen samt motivation for skolearbejde. Flere studier har konkluderet, at udeskole og lignende undervisningsformer i andre lande har en mulighed for, at give elever i grundskolen en positiv oplevelse af at gå i skole – både socialt og fagligt.

Meget tyder på, at elevers indre motivation for skolearbejde kan øges, det vil sige, at deres skoleaktiviteter er motiverende i sig selv. Få studier har undersøgt effekten af udeskole på elevers venskabsrelationer. Eksempelvis viste det danske Rødkildeprojekt, at elever i en naturklasse i løbet af tre år fik flere og mere alsidige venskabsrelationer. Kun et studie har undersøgt effekten af udeskole på elevers psykosociale trivsel og viste, at udeskole havde en positiv effekt, men kun for drenge. Konklusioner om effekten af udeskole på elevers trivsel, sociale relationer og skolemotivation baserer sig samlet set på enkelte interventionsstudier af få dages eller ugers varighed eller casestudier med relativt få elever.

Formålet med ph.d.-projektet har derfor været at undersøge den længerevarende effekt af at blive undervist regelmæssigt uden for skolens bygninger i forhold til elevers psykosociale trivsel, venskabsrelationer i klassen og motivation for skolearbejde.

Elever fra 27 klasser på 3. til 6. klassetrin blev undervist regelmæssigt uden for skolens bygninger i hele skoleåret 2014/15. Samtidig blev elever fra syv af deres parallelklasser undervist som vanligt med et minimalt brug af udeskole. Alle eleverne fik målt deres psykosociale trivsel, skolemotivation og sociale venskabsrelationer i klasserne ved skoleårets start og afslutning. Det faktiske omfang af udeskole i de 34 klasse blev dagligt rapporteret af klassernes lærere.

Foreløbige resultaterne viser, at regelmæssig brug af udeskole kan have en betydelig positiv indvirkning på elevers psykosociale trivsel og indre motivation for skolearbejde. Mads Bølling forventer at afslutte ph.d.-projekt i april 2018.

Lærerprocesser i udeskole

Camilla Roed Otte har i sit ph.d.-projekt undersøgt, om der er en sammenhæng mellem regelmæssig udeskole og skoleelevers læseresultater, om der er en sammenhæng mellem udeskole og skoleelevers matematik resultater, samt om udeskole fremmer motivation for læring. Tidligere studier pointerer, at udeskole rummer potentialer for netop at fremme fagligheden samt elevers motivation for læring, men få studier har undersøgt dette gennem faglige tests, og studierne er ofte mindre casestudier.

Derfor er formålet med dette ph.d.-projekt at undersøge de to store faglige områder i folkeskolen, nemlig læsning og matematiske grundfærdigheder, for at undersøge fagligheden efter et længerevarende og kontinuerligt udeskoleforløb, hvor udeskoleklasser sammenlignes med parallelklasser, som ikke har været i udeskole i samme omfang.

For at teste læsning og de matematiske grundfærdigheder er der anvendt valide og anerkendte tests fra Hogrefe. Motivation for læring er målt via testinstrumentet: Academic Self-Regulation Questionnaire (SRQ-A), som bygger på Self-determination theory.

Det interessante her er, om udeskole faktisk fremmer elevers kompetencer i læsning og matematik, om deres motivation for læring styrkes, og hvilke mekanismer der kan forklare en eventuel forbedring eller nedgang. De foreløbige resultater viser, at udeskole styrker elevers læsekompetencer og motivation for læring. Der kan dog ikke findes nogen signifikant forskel på elevers kompetencer i matematik, når man sammenligner de elever, der har haft noget af deres matematik i udeskole med elever, som ikke har haft matematik i udeskole.

Camilla Roed Otte forventer at aflevere sit ph.d.-projekt ved årets udgang og forsvare i løbet af 2018.

